

De supinis Latinae linguae.

P. IV.)*

Caput XIII.

De iis, ex quibus supina in tu terminata pendent.

§. 72. **A**djectivorum, quibus supina finitionis causa addi solent,

1. longe plurima pertinent ad animi sensuumque perceptionem ut *acerbum, asperum, dignum et indignum*¹⁹⁴, *grave, honestum, optimum, pulchrum, jucundum, gratum, turpe, foedum, parvum*¹⁹⁵), aliaque similia cf. §. 74. Ab his non admodum diversa videntur, quae in grammaticis commemorari non solent: *aridum, fervens, frigidum et gelidum; salsum, cuminosum, resinosum, eburneum; canum, nigricans* et fortasse *viride; pestiferum et pestilens*; denique crebrius inventa, ut *molle et durum*, propria significatione. —

2. Alterum genus est eorum, quibus aliquid fieri vel sentiri aut posse aut non posse vel vix posse significatur. Ex his facile et difficile¹⁹⁶) omnium

*) Hanc extremam partem antecesserunt P. I 1856, P. II 1857, P. III 1858, De prima qui iudicium fecerunt, R. Dietschio (Jahnii annal. 1856 pag. 565) et A. Lentzio (diar. antiq. ed. Caesar. 1856 p. 179 — 184), viris doctissimis maximas gratias ago.

194) Aliter Kuehner. gramm. lat. §. 130. 3 et Madvig. §. 412. adn. 2 (ed. I.)

195) Dubito, num recte attulerint Kuehner l. c. *molestum et Zumptius memorabile* (cf. supra §. 67 *dictu mirabile*).

196) *facile factu* crebro positum esse non mirabimur, si meminerimus, nonnusquam sic supra necessitatem abundare orationem; cf. Plauti Pers. V. I. 8: omnes hilares — *faciam ut fiant*; Sall. Cat. LII. 53: eo fit. ut impetus fiat in vacuum rempublicam; Cic. Offic. I. 21, 71: quorum iudicium — *difficile factu est non probare*; v. Timae. XI. in; N. D. III. 1, 1.

adjectivorum saepissime cum supinis connectuntur. Quibus adjungo usu proxima credibile et incredibile. Sequuntur *arduum*, *asperum* et *durum*, significatione translata, *obscurum* et *dubium*, *novum* et *inopinatum*, *mirum* et *mirabile*, *impossibile*; *promptum*, *prorum* et *proclive*; *breve* (responsu), *planum*, *vendibile*.

3. Restant nonnulla — locum, ordinem, tempus significantia, ut *simile*, *dispar*, *congruens*; *proximum*, *posterius*, (*prius* cf. 75), *tardum*, *morosum*; *rarum*, *crebrum*, *assiduum*, *sempiternum*, *constans*, *mutabile*¹⁹⁷).

§. 73. In eodem numero fuerunt paucula substantiva adjectivorum modo cum supinis copulata: *fas*, *nefas*, *scelus*, *opus* est. Horum quam similis sit ratio, quum in promptu est¹⁹⁸), tum locis ejusmodi cernitur, qualis est Vergilianus Aen. III 365: sola novum dictuque nefas Harpyia Celaeno | prodigium canit.

§. 74. Adde solitarium pudet dictu Tac. Agr. 32, ad eandem illud analogiam referendum¹⁹⁹), cf. Tac. hist. II. 61: pudendum dictu; v. Quintil. I. 2, 8 et VI. 4, 7.

Restant verba prorsus alio modo cum supinis juncta: *cubitu* surgere, *obsonatu* et *venatu* redire, de quibus supra dixi §. 3.²⁰⁰)

§. 75. Illa omnia, ut essent uno in conspectu, ad literarum ordinem collocanda existimavi, eam operam sane molestam haud inutilem fore arbitratus iis, qui sermonis latini consuetudine uterentur*).

(*Absonum* modulatu et cantu Fronto, cf. §. 65, 2.) Absurdum cognitu Tac. — Acre visu Lucr. — Acerbum auditu Cic., Val. Max.; *peracerbum* gustatu Cic. — toleratu Appul. — Aequum factu Plant. — Affabilis dictu Verg. — Altissimum visu Verg. — Ambiti(osum) concessu Fronto. — Apertius dictu Arnob., intellectu Censorin. — Arduum aditu Liv. (sic), adpectu Plin.; cognitu Appul. — (a. dictu pro tardum d. scrips. Harduinus ap. Plin.); effectu Tac.; factu Liv., Aurel. Vict., Appul., Spartian., imitatu Valer. Max., inventu Plin. —

197) Singulare est: parvi auditu aestimo, si modo recte scriptum est, v. §. 69.

Hoc quidem per se intelligitur, ejusmodi adjectiva etiam in gradu comparativo inveniri vel intendi particula magis, ut: multa dictu magis pudenda Plin. H. N.; vel componi particulis per et prae, velut: perfacile factu, perdifficile, praegrande, praetenue. Id quoque consentaneum est, participia quaeque iis similia sint, eandem esse rationem secuta, ut: *congruens*, *constantius*, *eminens*, *fervens* cf. §. 75. *evidens*, *refulgens*. — Haud solitum, *promptum*, *apertius*, *ornatius* cf. *inopinatum*. — *Vix* auditu ferendum, *fastidiendum*, *refugiendum*, *horrendum*, *miserandum*, *pudendum*; cf. *nefandum*, *infandum*. —

198) Comparo cum illis adjectiva: *aequum*, *probum*, *honestum*, *religiosum*, *verecundum*; *nefandum*, *nefarium*, *infandum*. *Necessarium*. —

199) Non magis offenderet, si Vellejus, qui II. 114 scripsit: *rem dictu non eminentem*, aliquo loco dixisset: *res dictu non eminent*.

200) A. Lentzius in censura P. I. hujus commentationis (Zeitschrift für Alterthum 1836) pag. 180 non demonstravit falsum esse, quod dixeram, inter *cubitu* ire et *obsonatu* redire non modo declinationis sed etiam relationis intercedere similitudinem, inter *cubitu* ire et *difficile dictu* declinationis tantum. Hoc quidem concedo, grammaticos antiquos exempla supinorum afferentes illud rarius genus non attigisse.

*) Plin. = Plin. hist. nat.; Sen. = Seneca philos.

Aridum adpectu, visu Plin. — **Asperum** accessu Pompon. Mela, adactu Lucr., attactu Varro, auditu Val. Max., dictu Quintil., factu Spartian., (Sall.) ad Caes., tactu Lucr. Hor. Plinius, tractatu Quintil. Plin., victu Verg. Pomp. Mela. — **Assiduum** proventu Plin. **Atrox** visu Nazar. — **Blanda** precatu Stat. **Bonum** dictu Enn. — *melius* petitu, vitatu Hor. — *optimum* cultu Plaut., factu Plaut. Caes. Cic. Liv. Senec. Tac. Curt. Appul. Solin. Flor. (Sall.) Ep. ad Caes. — habitu Plaut., scitu Macrob., usu Vell. — Breve responsu Cic. **Canum** adpectu Plin. — **Celebre** auditu Curt. — **Celere** proventu Plin. **Clarum** dictu Plin. **Commodum** auditu Auct. ad Herenn. cf. Pallad. de re rust. I. 2. **Congruens** compositu Appul. — **Constantius** motu Cic. — **Creberrimus** egressu Lat. Pac.; nexu Grat. Fal. **Credibile**: vix e. dictu Tac. Curt. Plin. — vix e. memoratu Tac. cf. incredibile. — **Crudele** auditu Cic. — **Cumminosum** (al. gummosum.) tactu Plin. — **Deforme** dictu Quintil. cf. habitu et cultu Granius Licin, visu Ovid., Tac. — **Delectabilior** questu tibia Appul.) **Deterrimum** potu Gell. **Difficile** aditu Sall. Liv. Tac. Vellej. Curt. Flor., adpectu Plin., cognitu Cic. Macr., collectu Plin., concoctu id., dictu Cic., Quintil., Flor., digestu Macr., enarratu Plin., factu Cic., Hirt., Val. Max., (Sall.) ep. ad Caes., Appul., Eumen. — inventu Auct. ad Herenn. Plin., censor., migratu Liv., moderatu Liv., perceptu Macrob., perpressu Cic., probatu Cic., textu Plin., toleratu Cic.; tractatu Auct. ad Herenn. Liv. Plin., transitu Liv. Curt. — transitu perdiffic. Liv. — cf. facile. **Dirum** v. praedirum. **Dignum** adnotatu Val. Max., auditu Gell., cognitu Tac. Suet. Plin., cultu Lact., defensu Sall., dictu Liv. Plin. Gell., Solin., inquisitu Macrob., inventu Senec. Macr., memoratu Liv. Val. Max. Plin. Tac. Solin. Appul. Macrob. Capitolin. Lamprid., Aurel. Vict., Nazarius, Lat. Pac. — quaesitu Macr. (Gell?); relatu Verg. Ovid. — risu Lactant., scitu Macrob., tractatu Tac. Macr. cf.: indignum. **Dispar** effectu Ovid. v. par. — **Dubium** ascensu Propert., nisu Sall. — **Dulce** auditu Liv., cantu Calp. Sicul., esu Fronto, haustu Solin., potu Gell. (sic). **Durum** cultu Liv., tactu Plin., tractatu Liv. — **Eburneum** adpectu Solin. — (Efficax — cibo et potu Plin. inlitu potuque efficacissima. Id.) — **Eminens** Vellej. — **Evidens** compertu (sic) Appul. — **Facile** accessu Arnob., aditu Curt., captu Macrob., cognitu Cic. Tac. Fest., Macr., conspectu Colum., cursu Olymp. Nemes., decussu Plin., defensu Sall. depromptu Macr., dictu Ter. Cic. Liv. Colum. Plin. Tac. Curt. Gell. Fest. Arnob. — digestu Macr. — cf. divisui Liv. 45. 30. 4; effectu Appul.; existimatu Liv. expurgatu Ter., factu Plaut. Ter., Cic. Sall. Caes. Liv. Tac. Gell. Appul. Macr. Fest.; gestatu Plin., hauritu Appul., intellectu Cic., Auct. ad Her., Nep. Hirt. Tac. Gell. Appul., Lact., inventu Plaut. Cic. Plin. Macr. Gell., mutatu Tac., notatu Plin., obtentu Lact., paratu Mamert., perspectu Fest., persuasu Macr., portatu Plin., promptu Appul., purgatu Plin., quaestu Lact., recursu Olymp. Nemes., relatu Liv., repertu Solin., responsu Macr., scitu Ter. Liv., transitu Val. Max., translatu Liv., tritu Plin., cf. facilius usui Tac. G. 5 fin. victu (a vivendi v.) Verg., Seneca, visu Sall. Verg. — **Perfacile** cognitu Cic., factu Caes. cf. difficile. **Familiaris** affatu Arnob. — **Fas** auditu Tac. dictu Cic. cf. nefas. — **Fasti-**

- diendum dictu Val. Max., Plin. — (Felix eventu — opus Vell.), *Vix* auditu ferenda Censorin. — Ferum visu dictuque Sil. — Fervens gustatu Plin. Fetiferum potu Plin. — Foecundum usu Appul. — Foedum adpectu Juven., auditu Cic., dictu Liv. Juven. Vellej., Plin. minor, Seneca., — exitu et inceptu Liv. prolata Arnob., relatu Ovid. Frontin., visu Cic Liv. Juven. Plin. Formidulosum dictu, esu Plaut. (Forte conatu-opus Vell.). Frigidum haustu Plin., tactu id. Frivolum dictu id. —
- Gelidum Plin. Grandis natu Plaut. Ter. Cic. Hor. Sen. Rutil. Lup., Plin. min., Suet. Gell. — *praegrandis* natu Liv. — Gratum adpectu Plin. Lact., auditu Val. Max., Tac. Appul., dictu Liv. Plin.; haustu Plin. (Gravidum visu vulg. scr. ap. Rutil. Lup.) Grave auditu Liv., Val. Max., Rutil. Lup., Plin. min., Appul., (conatu quam effectu gravius Liv.) dictu Attius; (R² a Plin. H. N. 26 §. 14); intellectu Val. Max., natu Terent., portatu Plin., tactu Sil., toleratu Senec., (visu Hemsterh. conj. Rutil. Lup.) (*Gummosum* cf. *cumminosum*). —
- (*Hilarior* intuitu var. scr. Plin.); Hispidum adpectu Plin. — Honestum datu Fronto, dictu Liv. Appul., factu Cic. Cael., postulatu Fronto, susceptu Lactant. cf. *inhonestum*. — Horrendum adpectu Hor., dictu Verg., relatu Ovid., visu Verg., Sil. Horribile dictu Flor. Horridum adpectu Plin., Sen. attractu Seren. Samon. (cf. cultu Ovid.). — Humanum factu Ter., inceptu id.
- Immane dictu Flor., (Sall) ad Caes. visu Val. Flacc. — Immundissima adpectu Plin. min. — Impium dictu Lamprid. (Casaub.) — Impossibile factu Arnob. Improbum dictu Lact. — Incredible auditu Hirt. Curt., dictu Cic. Nep. Plin. Curt. Flor. Solin. Arnob. — factu Poeta ap. Cic. — memoratu Sall. Solin. — Victu asperi incultique Pomp. Mela. — Indecora visu Plin. — Indignum auditu Liv. — memoratu Gell., Capitol., Aurel. Vict. Nazar. — relatu Verg. Plin. Solin., toleratu Macrob. (visu Liv. var. scr.) — Infandum dictu Seren. Samon., Lact., memoratu Appul. — Infesta flatu Plin. — Ingens visu Tac. — Ingratum visu Plin. — Inhonestum dictu Tac., factu Tac. (Peerlk. dictu). — Innoxium tactu Verg. — Innumerabile dictu Cic. — Inopinatum Cic. — Insalubre potu Plin. Curt. Insigne visu Plin. — Insuave sonitu Gell. Integrum adpectu Quintil. — Intolerabile auditu Val. Max. Inutile cognitu Gell. Maer., factu Hor.
- Jucundum adpectu Plin., auditu Cic, Plin. min — cognitu Cic., Val. Max., Plin. — dictu Plin. — (esui Colum.) haustu Fronto. impetratu Id. — relatu Plin. min.-visu Id.
- Laetius fructu Cic. — Lene auditu Gell., dictu id. pronunciatu audituque id. — Lepidum memoratu et cognitu Inscr. Gellii — l. memoratu Plaut. — Leve dictu Liv., memoratu Tac. (*Longinquier* — significatu sc. *buccina* Appul.)
- Magnum memoratu Liv. — *Majus* adpectu Plin., auditu Curt., miratu Plin., natu v. §. 67, 2. — Maximum dictu Plin., (eventu-maximum sc. bellum Flor.) natu cf. §. 67, 2., quaesitu Boeth.
- Malum dictu Enn., factu Lact., tactu Lucr. Verg. — *Pessimum* aggressu Plaut. (potui Gellii inscr.). — Manifestum adpectu Plin., visu tactuque Quint. — *Maximum* cf. *magnum*. *Melius* cf. *bonum* (*memorable* dictu promirabile var. scr. Liv.). *Minus*, *minimum* v. *parvum*. — Mirabile auditu Cic, dictu Cic. Verg.

- Ovid. Liv., eventu Liv., inventu Plin.; visu Varro Atac., Verg., Hor., Ovid., Liv., Colum. — Mirandum elaboratu Appul. — Mirum dictu Tac. Quintil. Plin. Appul. Flor., Grat. Fal. — Miserum memoratu Plaut. — Miserabile visu Ovid. Verg. Petron. in vers., Stat. Miserandum auditu Liv., cultu Verg. dictu Plin. Min. — Modicum Quintil. Molle dictu Sil., fatu Verg., tactu Cic., Senec., Plin., Grat. Fal. — Morosum natu Plin. — Mortiferum contactu Plin. Mutabile usu Inc. Paneg.
- Necessarium dictu Cic., Plin., Aquil. Rom., scitu Appul., usu Curt., Vell. Solin. Nefandum dictu Lamprid. — Nefarium auditu Arnob., visu Cic. — Nefas dictu Cic. Verg. Ovid. Macr. Lact. — visu Ovid. cf. fas. — (*nefastum* Statii silv. V. 5. 35: me cantuque habituque nefastum) (*nobilis* natu var. scr. ap. Macr.) (visu *nota* Freinsh. scr. Tac. Germ. 31. pro *nova*). Novum auditu Val. Max. Appul. dictu Latin. Pac.; visu Tac. — (venena vel potu vel ictu vel morsu *noxia* Plin. H. N. 32 §. 45 cf. *innoxium*).
- Obscurum factu (Sall.) epist. ad Caes. — (*Obscenum* pastu Plin.) (*obsoletissimum* vestitu Appul.) Usu obvia Gell. visu obvia Heinsii scr. Tac. Germ. 31 pro *nova*. — *Optimum* v. bonum. — Opus lect dictu Ter., fletu Tibull., jactu Ter. Fronto; promptu Plaut., scitu Cic. Appul. Symmach. (dictu quaesitoque cod. Torn. ap. Gell. 14, 2, 16 pro dicto quaesitoque). Nihil ornatius adpectu Cic.
- (Par cantu Calp. Sic. v. dispar). Parvum: parvi auditu existimet Cic. dictu Liv. Plin. Curt. Flor. cf. parva et levia memoratu Tac.; natu Plaut. — *Minoribus* dictu prodigiis Liv., Plin., m. natu Varro Cic. Liv. Vell. Suet. Fronto, Gell. *Minimus* n. Cic. Liv. Pavidum auditu, visu Colum. *Peracerbum* v. acerbum. *Perfacile* v. facile. Periculosum dictu Fronto, ingressu Sen. *Perrarum* cf. rarum. *Pessimum* v. malum. Pestiferum potu Plin., tactu id. Planum aditu Liv. Posterior natu Gell. Praedirum dictu factuque Ammian. *Praegrande* v. grande. *Praetenu* v. tenue. *Primaeum* visu Stat. (*Prior* nuptu Stat. v. infra additam. ad §. 67. 1. *nuptu*. — cantu Calp. Flacc): Quod probum honestumque sit — datu — postulatu Fronto. Proclive dictu Cic. — Prodigiosum dictu Tac. — Promptum actu Sall. Appul. — Pronum dictu Lact., effectu Tac., rescriptu Tac. — Prosperum eventu Liv. Proximum occupatu Tac. Pudendum dictu Tac. Quintil. Plin. Lact. Lampr. Pudet dictu Tac. — Pulchrum adpectu Cic. Quintil., auditu Quintil., dictu Tac. Juven. Macr. Gell., visu Stat. —
- Rarum (aditu Dujat. Liv. III 36, 2.) adpectu Lact., cognitu Appul., conspectu Plin., dictu id., egressu Tac., inventu Plin. — *Perrarum* inventu id., visu id. Redire obsonatu Plaut. venatu Stat. — Refugienda auditu et visu Senec. Refulgens suspectu Plin. — Religiosum dedicatu Appul. cf. §. 65, 1. — Resinosum tactu Plin. Ridelicium auditu, iteratu Plaut. dictu Appul. Rude visu id. (Visu *saeva* pro v. *nova* Hiller. scr. Tac. Germ. 31). — Salsum gustatu Plin. Saluberrimum fotu id. (al. potu). haustu Solin., potu apposituque Seren. Samon. — Scelus est dictu Prudent. (*Secura* habitu Appul.). Sempiternum usu Eumen. — Serius dictu Hor. — Simile adpectu Plin., Inc. Pan., effectu Plin. — Simplex ovum visu Macr. — Haud solitum visu Stat. — Speciosum dictu Liv. Quintil. Curt. — Splendidum relatu Valer. Max. — Spurcum adpectu

Lucil. Saave auditu Lact., (haustu K. Plin. H. N. 31. §. 40.) potu Plin. — Surgere cubitu Cato. —
 Tantu natu Plin. — Tardum (cognitu nonn. mscr. Appul.) dictu Plin., proventu id. Tenue aditu Pomp. Mela. textu Lucr. — *praetenuia* tactu Plin. — Terribile adpectu Cic. affatu Stat., occursu Plin. min., visu Verg. Plin. min., Stat. — Tetrum adpectu, auditu Cic., dictu profatuque ipso tetrae Gell. Torvum visu Tac. — Triste Plin. cf. Germaniam — tristem cultu adpectuque Tac. Germ. 2., eventu Liv. — Truculentum visu Tac. Trux tactu Plin. Turpe adpectu Plin. min., dictu Ter. Cic. Ovid. Tac. Flor., factu Cic. Gell., fatu Priapea, inceptu Ter.
 Utile cognitu Gell., factu (Sall.) Ep. ad Caes. Gell. — fotu Plin. intellectu Appul. monitu Gell. perflatu Plin., potu id. suasu Gell. cf. inutile. —
 Variatior concentu lyra Appul. — Vehementius ictu missuque telum Liv. — vehementiores effectu viribusque Plin. — Venerabile auditu Tac. Appul. visu Tac. — Verecundum dictu Lampr. (*verum* compertu Appul. cf. verius atque apertius dictu Arnob.) Vetus inventu Plin. (adpectu *viridior* Dalec. ex Diosc. I. 77 scribi voluit Plin. XII §. 69; cultu virides juvenesque Plin.) (*visendus* cultu Appul.). —

Caput XIV.

Num pendeant ex supinis alteris nomina vel enunciata.

§. 76. 1. Supinum in tum desinens assumit casum eum, qui verbis, unde est ortum, additur. Qui si cum altero aliquoties videtur copulatus, ut Cic. de Inv. I 20. 28: *et si non longius, quam quod scitu opus est, in narrando procedetur*, aliter est explicandus. Illud enim quod, nisi loco ejus a Lambino conjectum quoad cum Schuetzio scribendum est, subjecti, quod dicitur, tenet vices²⁰¹). Praepositionum quidem laxiore vinculo supinis nomina aliquoties subjiciuntur, velut Cic. ad Fam. I 7. 1: *Quod scire vis, qua quisque in te fide sit et voluntate, difficile dictu est de singulis*; id Lael. III. 12: *quo de genere mortis difficile dictu est*. Multo etiam laxius Plin. H. N. XI. 51. 112. 270: *Mira* — sunt *de voce digna* dictu. —

2. Praeterea difficile dictu et similia enunciationibus aut infinitivis, qui sunt cum accusativis copulati, tanquam subjectis, quae vocant, sunt obnoxia,

201) Pariter Cic. Timae. 2: *quod ne dictu quidem fas est*, etc. — Idem de simili locutione, dicendum videtur: *mi istuc primum exquisito est opus* Plauti Amph. II 1. 81 cf. II 2. 159. Caton. R. R. 2., Gell. XV. 22. 9. Quamquam ib. XIV. 2. 16 od. Hertz, si modo recte scriptum est: *debeatne iudex inter cognoscendum ea*, quae dicto quaesitoque opus est, *dicere et quaerere* voc. quae accusativum objecti esse liquet. (Cod. Tornaesianus: *dictu quaestuque*, in ed. 1621 apud Joa. Tornaesium: *quae dictio quaesitioque opus est*). Quasi praeteriens commemoro. loco Naeviano ap. Fest. pag. 170. M. Ribb. 65: *quam quo scito opus*, ut Plautino Rud. II 3. 64: *jam isto magis usus facto est* dubitari posse, si tunc rectus an sextus casus statuendus.

ut *difficile dictu est, quid sit verum*, idem quod d. est dicere, q. s. v. cf. supra §. 6 extr. Similiter ponuntur: *facile, proclive, credibile, incredibile, mirum, immane, tardum, fas, nefas est.* —

a. Raro in hoc genere invenitur accusativus cum infinitivo, ut Cic. Tusc. II 7. fin: difficile dictu videtur, eum non in malis esse cf. Offic. II 20, 69. Auct. ad Her. IV. 33. 45; Curt. X. 5 in.: incredibile dictu audituque — durasse etc. Cic. Cato V. 13: nefas est dictu, miseram fuisse — senectutem. Infinitivus *praecedit* Liv. 23, 15, 11: eum — habere, inde existimatu facile esse, cf. Macr. Sat. VII. 12. 5. —

b. Saepius ejusmodi enunciatia pronomibus et particulis interrogativis annectuntur: Cic. orat. part 25, 88: facile est intellectu, quae sint contraria. Enunciatio primaria *sequitur*: Liv. VII. 8. 4, Plin. H. N. 35 §. 90. Censorin. de die nat. 23, 6. Cic. N. D. II. 55. 138: quemadmodum — depellantur — haud sane difficile dictu est, v. Orat. 35. §. 122. — Lact. VI. 25. 8: Quomodo — utatur, intellectu facile est. — Saepius postponitur enunciatio secundaria: Appul. Apol. 402: facile intellectu cuius fuit, qualisnam accusatio futura esset. — Cic. de imp. Cnei Pomp. 22. 65: difficile est dictu —, quanto in odio simus cf. Offic. II 14. 48, Tac. hist. II 83, Quintil. XI. 2. 43, Curt. III 6. fin. — Decl. Ep. ad Caes. 2 fin.: immane dictu est, quantum et quam multi-discesserint. Ter. Hec. III 11. 15: cuius facile est scitu, quam fuerim miser cf. Cic. Verr. IV. 56. 124, pro Cluent. 69. 198. Sall. Cat. 6 et 7, Jug. 40, 3, (altero enunciatorum ordine: Nep. Dio X. 5.) Tac. hist. I 79. med: mirum dictu, ut sit, cf.: Solin. 29. 2. — Cic. pro Cluent. 9. 26: utrum - an difficile dictu est; Nep. Att. XV. 1: ut difficile esset intellectu, utrum - an, cf. Cic. de imp. Pomp. 14, 42, Liv. Epit. 80. — Prior particula non est posita Tac. hist. I 69: haud facile dictu est, — minus placabilem imperatorem an militem invenerint; Plin. H. N. 23 §. 31: cum sit tardum dictu pluribus prosit an noceat cf. 28 §. 20. Et particula *ne*: Liv. II 34, 12: haud facile dictu est, faciendumne fuerit. —

c. Pronomen relativum: Cic. Lael. XVII. §. 64: ad quas non est facile inventu, qui descendant. (Sic Klotz. Seyff. al., vulgo *descendat.*)

Caput XV.

Quomodo supina posteriora conjungantur, collocentur, et cum similibus constructionibus copulentur.

§. 77. Semel in ablativum explicandi causa praemissum incidi: Plin. H. N. III 1. 3. 7: ex his digna memoratu aut Latiali sermone dictu. (dicto R.).

§. 78. Fit interdum, ut singula supina adjungantur binis adjectivis, quae aut *contraria* significant, ut Ennii Ann. 245 ap. Gell. XII. 4: cuncta simul malaque et bona dictu | evomeret. Verg. Aen. IX. 595: digna atque indigna relatu | vociferans. Cic. Off. I 3. 9: honestumne factu sit an turpe, aut *similia*, supinis modo in ultima sede collocatis, ut Liv. VI. 37. 1: haec indigna miseranda-

que auditu; Tac. Ann. IV. 32.: parva *forsitan* et levia memoratu; Plin. Ep. X. 108. 1. (cloaca) turpis et immundissima adspectu, cf. (Sall.) Ep. ad Caes. II 1. — Lampr. Hel. 8: nefanda, *immo potius* impia dictu (Casaub.); modo praemissis: Varron R. II. 5. 8: corium attactu non asperum ac durum; Cic. Parad. V. 3. 35: dictu inopinatum atque mirabile; Plin. H. N. 28 init.: pleraque inventu rara ac difficilia; Ib. 26. §. 14: multa dictu grata atque jucunda; Gell. XVI. 6. 13: dictu facilius leniusque.

b. Bina supina cum singulis adjectivis conjuncta vario modo collocantur, aut ἀσυνδέτως, ut Plauti Cas. V. 2. 6: ita ridicula auditu, iteratu ea sunt, conf. Wichert. lat. Stillehre pag. 457 a. fin., aut *particulis connexa*, velut: Cic. de or. I. 8. 31: jucundum cognitu atque auditu cf. Gell. praef. in., inscr. cap. III. 16. Macr. Sat. VII. 16. 2: inquisitu et scitu digna res cf. Tac. Ann. II. 72. Curt. X. 5: incredibile dictu audituque cf. Sil. I. 175, Gell. II. 29 in., XV. 3, inscr. XVI. 8; Hor. Sat. I. 4. 115: Ter. Andr. I. 5. 1: humanum factu aut inceptu, Liv. 21. 32. 7: cetera visu quam dictu foediora cf. 38, 5, 9. Gell. 17. 1. 2: neque dictu neque auditu digna cf. inscr. Gell. 18. 6. — Plin. Ep. V. 6. 3: quae et tibi auditu et mihi relatu jucunda erunt cf. Lact. VI. 6. 8, Macr. Sat. VII. 16. 2. — Cic. Phil. II. 25. fin.: O rem non modo visu foedam sed etiam auditu; Valer. Max. VII. 6. in.: multa non intellectu tantum sed etiam auditu gravia; et alteris particulis omissis: Plauti Pseud. III. 2. 35: formidulosas dictu non esu modo; Cic. Phil. V. 7. 18: illud vero teterrimum auditu non modo adspectu. Sic Garaton. et Orell., alii cum Vatic.: non m. aud. sed e. ads. —

c. Semel duobus adjectivis ita adjuncta sunt duo supina, ut sit horum alterum-utrum ad utrumque illorum referendum: Fronton. Epist. ad amic. I. 5. 5 Nieb. p. 190: nisi quod probum honestumque sit et tibi datu et sibi postulatu,

d. Hic locus me monuit, ut de generali supinorum in \bar{u} cadentium collocatione disputarem. Quae quum sint artissimo vinculo cum adjectivis aut substantivis, ex quibus pendent et quibuscum unam quasi efficiunt notionem, conjuncta, proximam ab iis sedem tanquam propriam videntur obtinere. Saepissime apud plurimos certe scriptores postponuntur²⁰²), ut apud Ciceronem, qui perraro anteposuit veluti Verr. 74. 182, de sen. XV. 53, Timae. X. in., de inv. I. 20. 28²⁰³) Non saepius praegrediuntur apud Tacitum, ut Ann. II. 14. visu torvum cf. 72, VI. 28, de or. 26; nusquam apud Caesarem, Curtium, Plinium minorem, Florum,

202) Semper fere dicitur *optimum factu*, semel quantum scio *factu optimum*: Solin. 38. 1. (Macrob.: *scitu optimum*). *Factu facillimum* crebrius positum est, sed in positivo alter ordo dominatur.

203) Aliis locis cur sint praemissa, facile intelligitur, ut Verr. I. 12. 32: *ut dictu quoque videantur turpia* propter interjectum *quoque*; Timae. 2: *quod ne dictu quidem fas est* propter inserta *ne — quidem*. De Offic. II. 20. 69: *dictu quidem est proclive* sententia est: facile dicitur, non facile fit. De lege agr. II. 3. 16: *ego autem — hoc in loco dicam, ubi est hoc dictu facillimum*. Cujus collocationis causa est, quod antecedit *dicam*. —

alios. Livius quidem priorem locum his voculis crebrius concessit²⁰⁴). Plinius major neutrum praetulit ordinem. — Poetae alteram plerumque supinis sedem dederunt, ut Ovidius, qui his tantum collocavit in priore Fast. III. 31 et Met. XIV. 406. — Rara haec est series: Cic. Phil. II 25: visu foedum et auditu; Juvenal. XIV. 44: nil dictu foedum visuque²⁰⁵); Hor. Sat. I 4. 115: vitatu quidque petitu sit melius. —

e. Nonnusquam supinis et adjectivis singula vocabula interponuntur, ut Cic. de or. II 84. 343 *jucunda est auditu*, Caes. G. VII. 54: *perfacile esse factu* cf. Cic. Verr. I 51. 126. — Frontin. aq. duct. 91: *relatu quoque foedis*. — Senec. de tranq. an. III 8: *periculosum etiam ingressus*. — Ovid ex Ponto II 3. 7: *turpe quidem dictu* cf. Appul. Apol. 466 p. 481. Tac. hist. IV. 84: *mirum inde dictu*. Cic. N. D. II 18. 47: *pulchriora dumtaxat aspectu*. — Plin. H. N. XVI. §. 250: *rarum admodum inventu*. Liv. XXX. 8. 4: *nihil dictu satis dignum*. Id. I. 59. 11: *haudquaquam relatu scriptoribus facilia*. Verg. Aen. III. 26: *horrendum et dictu video mirabile monstrum*. Plura etiam intercedunt; Verg. Aen. II. 680: *subitum dictuque oritur mirabile monstrum*. Cic. Off. I 45. 159: *ut dictu quoque videantur turpia*. Plin. H. N. XVI. §. 50: *ut similis etiam num aspectu est* Val. Max. VIII. 14. Ext. 1: *cujus vox auditu illi futura esset gratissima*. Plin. XXXI. §. 40: *quae sunt haustu frigidissimae non perinde et tactu esse*. Front. ep. ad. am. I 5. 5 N. p. 190: *honestumque sit et tibi datu et sibi postulatu*. —

f. Aliquoties adjectiva cum supinis connexa appositorum, quae in artibus vocant, loco enunciationibus adjunguntur,

- a. perraro in clausula Plin. H. N. VII. §. 186: *invenitur in actis Felice auriga elato in rogam ejus unum e faventibus jecisse sese, frivolum dictu*. Item *mirum dictu* Ib. XXX. §. 144. —
- β. Saepius initio: Liv. VII. 26 5: *dictu mirabile*, tenuit non solum etc. Ib. IX. 41. 18: *mirabilia dictu*, signa etc. Plin. H. N. VIII. §. 128: *mirum dictu*, credit. Curt. V. 13. med. *vix credibile dictu*, plures. — Id. IV. 7. med.: *incredibile dictu*, contexta est. Ovid ex Ponto II. 3. 7: *Turpe quidem dictu*, sed si modo vera fatemur: | vulgus amicitias utilitate probat. Tac. hist. IV. 84: *mirum inde dictu*, tertio — Item Ann. II. 17, Plin. H. N. VI. §. 162, VIII. §. 169, XVII. §. 74. *Clarumque dictu*, a etc. XII. §. 111. Ejusmodi loci viam muniunt ad
- γ. tertium genus creberrimum, cujus sedes est in parenthesi: Tac. Ann. I. 35: ac, *vix credibile dictu*, — hortabantur. Id. hist. II. 41: et, *mirum dictu*, — deterriti sunt. Latini Pacati paneg. Theodos. 21 fin. et, *novum dictu*, praesens desiderabatur. Ovid. Fast. II. 709: Ecce, *nefas visu*, mediis etc. — Tac. hist. II. 61: inter magnorum virorum discrimina. *pudendum dictu*, Mariccus quidam etc. Sic; ib. III 56: *prodigiosum dictu*, V 6: *mirum*.

204) Fere non dixit nisi: rem dictu parvam, dictu mirabile, auditu dignum, relatu facilia, dictu speciosa. Multo tamen saepius *dignum dictu*, quam *dictu dignum*, ut IX. 43. 6; semper *facile dictu*, *facile factu* aliaque permulta.

205) Terent. Andr. I. 5. I olim legebatur: hocine est factu humanum aut ineptu. Fleck-eisen. 1857: h. b. f. a. i. —

dictu, ut Plin. H. N. IX. § 63, XV. §. 124, XVIII. §. 113 et 160, XXIII. §. 34. — *Credibile dictu* Curt. VIII. 2 fin., Plin. H. N. V. §. 73. XXXII. §. 41, XXXIV. §. 149, XXXV. §. 88. Solin. 36. 11.; *vix credibile dictu*: Plin. H. N. XVIII. §. 94. — *Foedum dictu* Plin. Ep. III. 14. 2; *foedum miserandumque* ib. VIII. 18. 9. Item Florus²⁰⁶) I. 4. (10) interposuit *immane dictu*, et saepe *horribile dictu*, *turpe dictu*. — Multa similia apud poetas epicos inveniuntur, ut *miserabile visu* Verg. Aen. I. 111, IX, 465; Ovid. Met. XIII. 422, *res horrenda relatu* ib. XV. 298, praeterea *foedum relatu s. dictu*, *visu mirabile*, *horrendum dictu*, *visu*. Ex iis, qui oratione pedestri usi sunt, ante Livium nemo sic locutus esse videtur. Cicero quidem, quum quid ejusmodi inserendum est, inserit enunciata, ut pro Sest. XVII. 39: quod facile factu fuit, cf. pro Tull. §. 21. Pro Cluent. 71. 201: id quod difficile factu est; de leg. I. 19. 52: id quod turpissimum factu est. Talia ampliantur hoc modo: pro Cluent. 69. 195: id incredibile dictu est, sed a me verissime dicetur. Id. Verr. III. 56. 129: incredibile dictu est iudices: sed et factum et tota Sicilia pervulgatum. —

§. 79. Nusquam, si discesseris a substantivis quibusdam cf. §. 62, ulla locutio, quae supini alterius vices possit sustinere, cf. cap. XIV, una cum eo uni subjicitur adjectivo. Ne id quidem crebro fit, ut binorum adjectivorum una positum alterum cum supino, alterum cum locutione vicaria sit collocatum, ut Val. Max. IV. 6. in.: velut opera percurrens ardua imitatu ceterum cognosci utilia. Plin. H. N. Praef. §. 12: *jucunda dictu aut legentibus blanda*. — Aquil. Rom. I: *necessarium dictu aut insuave audientibus*. Sed jam accuratius est de illis ipsis locutionibus disputandum. —

Caput XVI.

De iis, quae pro supinis in tu exeuntibus poni possunt.

Omissis Taciti locutione solitaria *puget dictu* et illis *obsonatu redire*²⁰⁷) etc., dicemus:

I. De substantivis.

§. 80. 1. Ac primum opus est multo saepius cum participio perfecti passivi²⁰⁸) quam cum supino conjungitur omniumque creberrimum est opus

206) Crebrius tamen sola nomina eodem consilio inseruit ut *nefas* II 19. 20 etc o *nefas*, cf. Halm. praef. ed. 1854 p. IX. Horat.: heu *nefas*. — *Nefas*: Vergil., Statii Silv. II. 6. 3, et V. 3. 9; *pro nefas* Flor. cf. Halm. I c.; inc. panegyri (VIII) 5. 3. ut *pro pudor* ib. XIV. 3 et Florus cf. Halm. qui alia ejusmodi affert. Sic *horrendum* Sil. II. 585, *indignum* Ovid. Am. I. 6. 1. e Met. V. 37, *infandum* Verg. Aen. I. 251, *malum* Plaut., *mirum* saepe in Plinii H. N. — *Nefas videre* Horat. Epod. XVI. 14. —

207) *Puget dicere* Senecae Epist. 75. 13; 97, 1, Flor. II 8. III 20, Minuc. Fel. XX. 11, ejus loco Statii silv. IV 3. 80 *puget*, IV. 7. 35 *puget heu* posuit; *puget referre* Plin. H. N. 28 §. 116. — Cum altero dicendi genere comparanda sunt Verg. Aen. VII. 700: *sese e pastu referunt*, id Geo. IV. 186 *e pastu decedere*, Aviani fab.: *e pastu rediret*, ut Colum. VII. 3. — Plauti Merc. V. 2. 10. redii exsilio cf. *aurigatione reversum* v. Ruddim. II. p. 262. —

208) Semel, quantum scio, adverbium, quod supino non praemittitur, additum est: Sall. Cat. I: *mature factu opus est*. Talia enim cum supinis non sunt comparanda, quale est Plauti Curc. II. 3. 23: *ceteriter mihi hoc homine convento opus est*.

facto est²⁰⁹). Priscian. p. 1171. Putsch: *fieri opus est et facto opus est confert cum hoc: sufficit illis pransis esse et prandisse, et quomodo, inquit, illa, sic etiam ista participia pro infinitis verbis ponuntur.* In horum autem locum supina posse succedere idem aliis locis commemorat. Est tamen quod intersit; etenim quod *facto opus est*, tam strenue agendum videtur, ut jam fecisse debeas: contra *factu opus est* nihil aliud significat nisi *facere opus est*. Eodem modo pro infinitivo praes. pass. partic. perf. ponitur, ut *hoc factum volo, hoc factum oportuit* et quae §. 80. 2. B. fin. et §. 81. 1. A. d. commemoravi, cf. Madvigii diss.: de locis gramm. lat. Havniae 1837. Neque ab hac ratione alienus est ille perf. act. infinitivus praesentis loco (aor.) positus, velut: tendentes-imposuisse cf. Theodorum Schmidium ad Horat. Epist. I 17, 5 et 19, 48.

In hoc igitur genere, quod poetis comicis maxime placuit, ante omnia commemorandum videtur opus est facto Plauti Amph. I 3. 7, II 2. 144, Cas. III. 3. 24. Epid. II 2. 103, Merc. III 3. 4-5, Bacch. IV 2. 22, Poen. I 2. 106, Men. V. 2. 1, Stich. I. 2. 4, Trin. II. 4, 183; Terent. Andr. II. 2. 10, IV. 2. 32, Heaut. I. 1. 28, Adelph. III. 3. 75, IV. 3. 10; V. 9. 39, Phorm. IV. 5. 4, V. 1. 35, Hec. V. 4. 28. Pacuv. N. inaudire Ribb. 35, Turpil. N. numerum Ribb. 34. Lucr. V. 1053. Nec orationi prosae deficit: Caton. fr. 25 ap. Gell. VI. (VII) 3. 14, Sall. Cat. I et 43 et 45 et 46, Caes. G. I. 42, Nep. Eumen. 9. Liv. I. 58, 5; III. 38, 4; IV. 27, 8; VI. 19, 4; X. 35, 5; XXI, 27, 3. Tac. hist. I. 62, Gell. XV. 22. Arnob. I. 62, Spartian. Jul. 8, Capitol. Max. duo 17. —

Reliqua participia²¹⁰) literarum ordine promam: Accurato opus est Plauti Mil. III. 1. 210. Cauto id. Capt. II. 1. 29; Cist. II. 1. 55; Most. IV. 2. 22; Merc. II. 3. 133. Consulto Liv. XXVI. 10. 2, XLIV. 17. 1, Tac. hist. I. 62. — Dato Syri sent. 89 Both. p. 228. Dicto Ter. Phorm. V. 9. 14. (usus est dicto Plauti Trin. II. 4. 102.) Appul. Flor. II. 15. extr. Lactant. VI. 25. 14. v. Buenem. Exquisito Plauti Amph. II. 1. 81, II. 2, 159. Incepto Sall. Cat. 20. — Invento Plauti Bacch. II. 2. 41. Lato Cael. ap. Cic. ad. Fam. VIII. 8. 5. — Locato Caton. R. 2. Maturato Liv. I. 58. 5. III. 27. 7; VIII. 13. 7; XXXIV. 23. 9. — Muttito Ter. Hec. V. 4. 24. — Obvigilato Plauti Bacch. III. 2. 14. Parato Ter. Andr. III. 2. 43. Praecauto Plauti merc. II. 2. 6. Prolato Ter. Hec. I. 2. 29. — Properato Plauti Trin. III. 3. 78; Mil. III. 1. 210. Cic. pro Mil. XIX. 49. Praeter hoc nullum ejusmodi participium apud Ciceronem invenitur nisi quaesito Paradox. VI. 2. 46 ter; Plauti Curc. V. 1. 6, Gell. XIV. 2. 16. — Scito Ter. Phorm. IV. 1. 18, Naev. ap. Fest. p. 170 M. Ribb. 65. Tacito Plauti Cist. I. 2. 10, Appul. Flor. II. 15 extr. — Transcurso Ter. Hec. III. 4. 17 (in arcem t. opus est). Viso Plauti Capt. III. 1. 29. —

2. Jam eorum locorum conditionem, in quibus *opus, fas, nefas est* cum infinitivo conjuncta sunt, si consideraverimus, supino locum saepe non fuisse futurum

209) Commemoro similem locutionem *usus est* nusquam cum supino copulatam. Plauti Amph. I. 3. 7: citius quod non factost usus fit quam quod factost opus, cf. Stich. I. 1. 56. Rud. II. 3. 67. Ter. Hec. V. 4. 38, Andr. III. 3. 75. —

210) Bina concurrunt: accurato et properato opus est Plaut. — Facto magis quam consulto opus esset Tac. — Dicto quaesitoque opus est Gell. —

invenimus. Est enim modo objectum, quod dicitur, cum infinitivo copulatum, velut Plin. h. n. 28 §. 65: quae referri *fas sit*, modo alia impediunt, ut Lact. de ira dei VII. 2: quod dici ab homine nefas est; Nep. Att. 21: nihil opus est pluribus verbis memorare cf. tamen §. 77. —

A. Infinitivus igitur aut passivus est, ut: *opus sit sciri* Cic. ad Att. VI. 3. 8. id. Brut. 529. 215, Cat. III. 10. 24, taceri Liv. IX. 37. 6.²¹¹⁾ Si dici *fas* est Liv. XXIII. 42. 4; vix ut referri audirive nedum credi *fas sit* Suet. Tiber. 44.

B. aut activus: Quod scire *opus est*: Cic. ad Att. X. 3. — Coram qua neque *indicare fas erat* — neque *facere* Tac. de or. 28, cf. Ovid. ex Ponto IV. 8. 55 et 16, 45; negare Symmach. or. pro patre 6. Nieh. p. 44; credere Plin. H. N. XVIII. 19. Flor. I. 37. (III. 3.). — *Nefas videre* Horat. Epod. XVI. 14. dicere Cic. de leg. III. 7. 16 cf. Appul. Met. II. 26 p. 107, credere Lact. de mort. pers. II. fin., scire Ovid. Fast. III. 325. Hor. Od. I. 11. 1. —

Peculiarem locum obtinet: quod *fas sit dixisse* Plin. H. N. 28 §. 67. v. Latini Pac. Paneg. VI. 4. Statii silv. V. 3. 265 cf. §. 80. 1. et §. 81. 1. A. d. — 213. Denique *opus est* cum substantivorum in iō cadentium genetiivis (cf. Quintil. XII. 3. 8. lectionis opus est) et multo saepius cum ablativis concurrat, sed quotus quisque locus est is, ut integra sententia supina ponendi futura fuerit copia? Neque enim haec propriam cuiusdam actionis et quasi muneris, ut illa, obtinent significationem, cf. ut ex magna exemplorum copia duo eligam Quintil. II. 11. 3: neque enim *opus esse probatione aut dispositione* in rebus fictis, sed sententiis grandibus, et ib. V. 7. 23: *cura et inquisitione opus est*. Idem dicendum est de substantivis in tura terminatis, ut *conjectura* Cic. pro Rosc. Am. 37. 10 et de quibusdam in tus finitis, ut Quintil. II. 5. 19: ad quem tamen intelligendum jam *profectu opus sit*, = profecisse cf. §. 81. 1. A. d. — Memorabilia haec sunt: Tac. hist. I. 30: neque enim relatu virtutum *opus est*²¹²⁾. Vitruv. X. praef.: *opus est praeparatione diligenti et ingenii doctissimi cogitatu*. Sic editum a Jocundo receperunt Rodius, Marinus, alii (cod. et ed. saec. XV: *opus est praeparatio diligens et i-i d-i cogitata*, pro quo Pontedera: *cogitatus*). Locus desideratur in thes. Forcell. et Klotzii. —

II. De iis, quae supinorum cum adjectivis conjunctorum loco collocantur²¹³⁾

§ 81. Hic eorum tantum rationem habeo, quae sunt cum adjectivis connexa aut ipsis ad supina adjungi solitis aut illorum certe simillimis. Neque com-

211) cf. Pomp. Mel. II. 3: clariores, quam ut *indicari egeant* cf. II. 4 in.

212) cf. memoratu retulerat Pomp. Mela III. 9. med.

213) Per se intelligitur, adjectiva quaedam, imprimis *facile et difficile* sola poni posse idem vere significantia, quod eadem cum supinis, ut Cic. Off. II. §. 86: praeteritas arbitror, quod essent *faciles* (h. e. intellectu), Verg. Geo. IV. 535: *faciles venerare Napaeas* (i. e. f. ad placandum) Petron.: *Alrae volucres placent palato, quod non sunt faciles* (sc. inventu sive paratu) cf. Sen. de tranq. an. I. 4. in. F.

memorabo ea, in quibus objectum, quod dicitur, aliaque quae supinorum refugiunt societatem, infinitivis addita inveniuntur. Primum igitur dicendum est:

I. De Infinitivo.

A. De infinitivo activo.

Is in hoc dicendi genere Graecis consuetus cf. Kruegeri gramm. Graec. §. 55 adn. 7, nec Latinis insolitus

- a. maxime comitatur adjectiva *facile* et *difficile*, v. Kuehneri gramm. lat. §. 130. 3; a. Sic: non f. est dicere Varron. L. L. IX. 167 Bip. cf. Cic. Verr. III. 91. 213. Ovid. ex Ponto III. 5. 51 et IV. 7. 45, Quintil. III. 3. 35; ostendere Varron. L. L. IX. 164; demonstrare Lact. V. 22. 18; loqui inc. com. 38. Ribb.; affirmare Cic. de div. I. 55. 126; persuadere Tusc. IV. 31. 65; scribere ad Fam. I. 8. 1; comprobare Arnob. I. 6; expedire Lact. de opif. dei X. 22; scire Cic. p. Mil. in, ad Quint. III. 8. 5; noscere Ter. Ad V. 4. 8; Cic. Orat. LV. 183. Lucr. VI. 423, Censorin. de die nat. XX. 1; videre Cic. de inv. II. 9. 31, pervidere Lact. de opif. dei XI. 18; perspicere Cic. de or. I. 29. 132; iudicare ad Fam. I. 7. 5. cf. Lael. 17. 62. Nep. Att. XII. 5 et XVI. 1; deprehendere Tac. de or. 18; reperire Quint. V. 10. 116; invenire Cic. de fin. III. 20. 66, Auct. ad Her. II. 18. 27 cf. IV. 50. 63; investigare Lucr. IV. 407; animadvertere Varron. L. L. VII. 119 et IX. 175; discernere Suet. Cal. 26, Solin. I. 48; experiri Appul. de dogm. Plat. 3. extr.; existimare Cic. Tusc. I. 24 extr., Suet. Oct. 57; credere Anton. ap. Cic. Phil. XIII. 7, Arnob. II. 26 et semel ap. Lucret.; opinari Plin. X. Epist. 106. 10; conjectare id. Paneg. 26. 7; perficere Cic. de or. II. 45. 190; pervincere Lucr. V. 99; periclitari Cic. de or. III. 36. 146; cavere Caes. G. I. 14; prohibere id. Civ. I. 50; custodire Syri sent. 187. Both.; exsolvere Lucr. II. 381; solvere Varron. L. L. VII. 105. —
- b. Similia sunt haec: *Perarduum* est demonstrare Cic. Verr. III. §. 166. — *Credere durum* est Tibull. I. 6. 7. *Grave* est narrare modestae Ovid. Fast. V. 109. *Cognoscere promptum* id. Met. III. 96 cf. Quintil. X. 3. 12, Lact. I. 12. 9. *Plinium ut morosum natu sic morosum nasci dixisse commemorari* §. 67. 2.
- c. Jam cetera afferō: quodque facere *turpe* non est modo occulte, id dicere *non obscenum* est Cic. off. I. 35. 127, cf. Syri sent. 792. Both. *Necessarium scire* Arnob. II. 19. *Audire utile* Cic. off. III. 12. 52, facere Orelli inser. 3114. — Si credere *dignum* est Verg. Geo. III. 391, Aen. VI. 173, Ovid. Met. III. 311, Seren. Sam. 934. Cum his conferre lubet Graecum *ἀξιον εἶναι παραβάλλειν* Plutarch. Cato. 8. fin. et comp. Caton. et Arist. 5, aliosque locos v. Matthiae gramm. graec. maj. §. 535. b. adn. —
- d. Hic quoque occurrit *infinitivus perfecti*, quem attigi §. 80. 1. et 2 B. fin: Senec. Epist. 78. 13: quod acerbum fuit, *retulisse jucundum est*; Arnob. II. 54: quod sit *immane dixisse*; Plin. H. N. IX. §. 66: *facilius dixisse*. —

B. *Infinitivus passivus*

rarior apud Graecos et in Latina oratione soluta cedens alteri²¹⁴⁾

a. maxime est conjunctus cum adjectivis *dignum et indignum*²¹⁵⁾. Sic: puniri Val. Max. II. 9. 1; legi Quintil. X. 1. 96²¹⁶⁾; peti Senec. Ep. 89. 14. quaeri tractarique Gell. VII. 17., memorari XV. 18; animadverti XIX. 7; inspicere quaerique XV. 3 cf. XVII. 8; credi Tertull. Apologet. 48; audiri Lact. VI. 13 in. — Dignusque alter eligere alter eligi Plin. paneg. VII. 4. Et in oratione vincata: cantari Verg. Ecl. V. 89; describi Hor. Sat. I. 4. 3; legi I. 10. 72; culpari I. 4. 25; referri Ovid. Am. I. 68; rapi Met. VII. 697; laedi I. 508; amari X. 336; falli Fast. III. 490; coli I. 226; mergi ex Ponto III. 6. 30; videri Statii silv. III. 5. 108.

b. Cetera adjectiva²¹⁷⁾, quae cum supino conjungi solent, *nemo orationis solutae scriptor ante Valerium Maximum*²¹⁸⁾ cum infinitivo passivo copulavit; Facile intelligi Plin. H. N. II. §. 3 et XVIII. §. 292, Lact. II. 8. 32; perspicere Pomp. Mela I. 13 fin.; inveniri et narrari Tertull. Apol. 46. Oehl. p. 282; sciri Arnob. III. 5; nosci Plin. H. N. XVIII. §. 291 cf. dinosci *arduum* est Val. Max. IV. 6. in. et VI. 8. 5. — *Facilia* concoqui Plin. H. N. XIX. §. 58; XX. §. 106 teri ib. XXXVI. §. 155; adiri Latini Pac. paneg. Theod. 21. 2; navigari Pomp. Mela I. 9. in. — *Cognosci utilia* Val. Max. V. 6. 6. (cf.: quae observari conveniat Colum. VII. 2. fin.) v. Isocrat.: *δηθῆναι δ' οὐκ ἀσύμφορον*; potarique *pulcherrimus* Pomp. Mel. II. 1. med. cf. Herodot.: *πίνεσθαι ἡδιστος*. — *Vinctae orationis* haec sunt; *faciles* emi puellas Statii silv. I. 6. 67; flecti Olymp. Nemes. Cyneg. 266; Roma capi *facilis* Lucan. II. 656, spargi Propert. apud Kuehnerum §. 127 fin., *leviora* tolli Horat. Od. II. 4. 11; *major*que videri Verg. Aen. V. 49; *parvus*que videri sentiri *ingens* Statii silv. IV. 6. 37.; *niveus* videri Hor. Od. IV. 2. 59, cf. Platonis *ἐνπετής ὀφθῆναι*. — cf. *lubricus* adspici Hor. Od. I. 19. 8; *cereus* in vitium flecti id. a. p. 163. —

2. De gerundiis et gerundivis.²¹⁹⁾

§. 82. A. Admodum usitatum est gerundium pendens ex praepositione ad a. praesertim post adjectiva *facile et difficile*²²⁰⁾. Locis Ciceronianis, quos Hildebrand. collegit l. c. adjicio: de off. I. 35, 126; III. 6. 30, de inv. I. 15, 20, de

214) Multa propter ea, quae accedunt a supinorum conditione aliena sunt, ut Liv. VIII. 26. 6; quibus dignus credi est; Hor. a. p. 283; dignam lege regi; Val. Flacc. Argon. II. 421; digna tuis adjungier armis; Hor. Od. III. 21. 6; moveri digna bono die; id. a. p. 183; non tamen intus digna geri promes in scenam cf. Ovid. Met. II. 42, IV. 320.

215) cf. Arist. locum a Kruegero (gramm. graec. §. 55 adn. 8.) allatum: *ἀξιοι — ἐλλογείσθαι*.

216) Plin. H. N. XXXI. §. 7. hab. β. γ.: *lege dignum*.

217) *Dignum* jam a Livio sic positum esse commemoravi in annot. 214. init.

218) Loco Liviano (41. 3. 7): *et recipi facile est ex proximis supplendum est castris*. Alter locus (VII. 33. 2.) perperam intellectus est ab iis, qui Forcellini thesaurum suis cumularunt opibus v. *facilis* in.

219) Non raro sola gerundiva has vices sustinent, ut memorandum = memoratu dignum. His quae Kuehner. §. 131. in. attulit, addo: *spectandum et visendum* ut: singulas magnitudinis visendae Plin. H. N. XVI. §. 242.

220) Cum his comparo talia Graeca perrara inventu, quale est Thucyd. VII. 67: *ἡδίοι ἐς τὸ βλέπεσθαι*.

fin. II. 20. 64 cf. Auct. ad Her. II. 35. 39. — Hirt. Afr. 5 ad expugnandum, v. Appul. Met. IV. 69; ad scandendum Plin. H. N. XIII. §. 29; ad caelandum ib. XXXVII. §. 131; ad percipiendum Quintil. VIII. Pro. 4; ad intelligendum II. 3. 8; ad diluendum IV. 2. 27; ad agendum IX. 2. 68. — Rarius poetae sic locuti sunt, ut Lucr. II. 1026: *difficilis magis ad credendum*.

b. Aliorum adjectivorum exempla in promptu sunt haec: Multo *apertius* ad intelligendum Cic. de or. II. 80. 328; verbis ad audiendum *jucundis* ib. I. 49, 213. An quod ad commemorandum est *honestius*, id ad probandum non multo videri debet *aequius* Cic. div. in Caecil. XX. §. 65. — Neque *inutiles* ad dicendum neque *necessarias* ad probandum Auct. ad Her. III. 10. 18. — Piscium genera tam *necessaria* ad habendum tamque *rara* ad reperiendum Appul. Apol. 461.; ad scribendum non necessaria (Cic.) ad Brut. I. 1. *Dignus* huic ad imitandum Cic. de rep. I. 18. 30. — Ad judicandum *novissima* id. Or. 71. 273 (alii *notissima*, *levissima*). *Promptior* ad vituperandum (Livii) Epit. 49²²¹ —

Ne haec quidem, quae cum supinis connexa non reperi, praetermittenda existimo: ad legendum *potiora* Cic. Fin. I. 4. 11. cf. *bonum*: *Audacem* ad conandum Liv. 45, 23 15, cf. *promptum*. Saepius *idoneum*, *opportunitum* apud Varronem aliosque, *aptum* apud Ovidium etc. cum gerundiis conjuncta sunt.

B. Rarior est dativus gerundii Plin. H. N. XIII. §. 76: *emporetica inutilis scribendo*. Ib. XXXI. §. 59 *utilis-bibendo* atque purgationibus. —

C. Solitarium est Plinianum (H. N. XX. §. 90) *brassica* — *difficilis* in coquendo cf. Handii Turs. III. p. 276. 43.

3. De Substantivis.

§. 83. *His aut adjectiva attributorum instar aut ipsa adjectivis subjiciuntur.*

A. Illud fit, cum dicitur, ut his utar: *rei facilis est defensio, vel oppidum erat difficili adscensu atque arduo* v. Kuehneri gramm. lat. §. 130. 3. d. —

a. a. Neque est *facilior observatio* Plin. H. N. XVIII. §. 323; *cognitio* ib. XXV. §. 5; *observatio* XVIII. §. 323* cf. XI. §. 25; *explicatio* Cic. or. part. XV. 52; *interpretatio* Liv. II. 8, 8; *procuratio* id. XXVII. 25. 9, ib. 27, 11; *inquisitio* XXX. 37. II; *aestimatio* Nazar. pan. (IX) 33. 2; *conjectatio* Latini Pac. pan. Theod. VI. in.; *evectio* Eumen. pan. 7. 3. *invectio* Colum. XII. 25 in. etc.

β. *Papaveris haustus* — *facilis* Lucr. II. 453; *commodissimum* — in Britanniam trajectum esse Caes. G. V. 2. Qua minime arduus adscensus videbatur ib. II. 33. — *Ascensus difficilis* erat Liv. 27, 18, 3 cf. IX. Paneg. Nazar. 27, 5. — *Ficis mollis* — *tactus* Plin. H. N. XV. §. 82. — *Facilis* est mihi transitus Mamert. genethl. XIII. 1. etc.

221) Locum difficillimum Caes. civ. III. 25. 3 sic constituit Heller. in Philologo XIII. p. 382. (1858): *duriusque quotidie tempus, ad transportandum lenioribus ventis.*

est *conjectura* facilis Cic. de or. III. 32, 128; *discrimen* earum facile Plin. H. N. XVI. §. 184; difficilis erat animi — *intelligentia* Cic. Tusc. I. 22, 51, et similia multa.

b. Arduae explanationis omnia Plin. H. N. X. §. 190; mirae observationis ib. XXXIII §. 110; quod sit gratissimi adpectus ib. XXXVII. §. 37; capere eos ardui erat operis ib. VIII. §. 54; asperrimi gustus ib. XXV. §. 159. al.

c. Quae cognitionem habent facilem Cic. de or. III. 10. 38, de fin. V. 12. 34. cf. Tusc. II. 15. 35. etc. —

d. Hoc solum India affert facili distinctione Plin. H. N. XII. §. 71; cf. ib. XXXVI. §. 52. Difficili transitu flumen Caes. G. VI. 7; haud faciliore tractatu Plin. H. N. 17. §. 25. Urbes blandissimo adpectu ib. 35. §. 117. cf. 12. §. 114, 37 §. 170; Solin. 30, 22; terribili visu Plin. H. N. 25 §. 57; gustatu non aspero ib. 15. §. 129; gravi odoratu 16 §. 151²²²) tactu non perinde molli 15 §. 219 cf. Solin. II. 41. etc.

B. De substantivis, quae pendent ex adjectivis et

a. in ablativo posita sunt dicturo praeter cetera occurrunt

α. permulta voculis dignum et indignum imprimis a Cicerone et Plinio minore adjecta²²³). Ante omnia cognitione dignissimum Quintil. X. 1. 90; Cic. Or. XXI. 70, Off. I. 6. 19; 43, 153 et 154, II. 2, 5; Fin. V. 49, 50. Ibid. haud spernendus Morellii Cod. pro a rebus cognitione dignis habet: *cognitu*. Alio modo hoc vocabulum positum est pro Arch. III. 5: cognitione atque hospitio dignum = consuetudine. — Praeterea: deliberatione Plin. X. Ep. 33. 2, consultatione ibid. 106. 9; aestumatione Cic. Fin. III. 6. 20; 12, 41; 13, 44. — Animadversione Aquil. Rom. 47. Observatione Quintil. VIII. 3. 11, admonitione ib. VI. 1. 37; annotatione Frontin. aq. duct. 106; commemoratione aut laude Cic. Brut. 49, 181; responsione pro Balba 17, 36; lectione Brut. 18, 69, Quintil. I. 8, 19; X. 2. 1; scriptione Cic. Brut. 17. 65; editione Plin. Ep. I. 8. 4, III. 15. 1; assumptione Cic. Fin. III. 5. 18; selectione ib. III. 6. 20; emendatione Tac. Ann. XIII. 49; admiratione Cic. Off. III. 31. 111, Plin. H. N. XI. §. 79; Quintil. XII. 10. 77, Plin. Epist. I. 16. 8. — Imitatione Cic. Phil. 14, 6, de inv. I. 17. 24; Quintil. X. 1. 116, Expectatione Cic. pro Rose. Am. 35; 161, gloriatione id. Fin. III. 8. 28; IV. 19, 50 et 51; gratulatione Plin. Ep. IV. 8. 3; excusatione Curt. V. 2 fin.; reprehensione Quint. II. 3, 4, Sen. Ep. 124, 3; castigatione aut objurgatione Cic. ad Att. III. 10. 3; ultione, absolute Val. Max. VIII. 4. Amb. 1; animadversione Plinii Ep. V. 14. 4. —

222) Ib. 17. §. 28 *solum-difficili cultu pro difficile cultu* in quibusdam libris est, ut § 59: *tardo proventu* pro *tarda p. u.*

223) Nec extremae aetatis scriptoribus hoc dicendi genus displicuit, cf. Capitol. Macr. I: *digna cognitione perscribere*. Justin. Praef. 4: *cognitione quaeque dignissima* excerpti, et omissis his, quae nec cognoscendi voluptate jucunda, etc. — Macrob. Sat. V. 19. S; *questione digna* cf. Arnob. II. 34 et 51, VI. 23, Censorin. XV. 4. Gell. XII. 2.

β. Alia adjectiva multo rarius sic posita sunt, ut Quintil. XII. 1. 45: probatione difficilia²²⁴) cf. Spald.; Plin. H. N. XXV. §. 155: „radices-gustu acres, odore non ingratas, ructu faciles“ h. e. in ructando sive ructantibus: Ceterum et his adjectivis et aliis dativum quoque esse adjunctum supra commemoravi, v. §. 63.²²⁵)

b. Aliquoties in his locutionibus praepositionum adminicula substantivis applicantur,

α. inprimis ad, ut: *faciles* ad transitum colles Liv. 36, 15, 9, quocum confero 8, 38, 6: *iniquis* ad transitum locis. — Rigor aeris, *difficilior* ad flexum Frontin. aq. duct. 36, cf. Macr. Sat. VII. 6. 9. — Ad intellectum atque imitationem sit *facilior* Quint. II 3. 1. cf. IX. 4. 33: ad reprehensionem *notabilia*. Ad usum *utilis* Varro R. R. II. 8. 2, ad potum Plin. H. N. XX §. 177, ad potum *salubre* Lact. Epit. 71, 4. — *Idoneis* ad usum et *honestis* ad contemplationem Appul. Flor. IV. 22. Ad usum *habili* (ferro) Tac. G. 6. ad conceptum Colum. III. 10. Nihil *deformius* ad adspectum Lact. de offic. dei VII. 6²²⁶). Ciceroniana duo in promptu sunt: Orat. 68, 228: ad adspectum *venustum* (cf. pulchrum adspectu) et Verr. IV. 52. 117: *praeclaro* ad adspectum. (cf. tam clarum dictu.)

β. Perraro aliae praepositiones accessitae sunt, velut in: Liv. 27. 18. 6: crepido haud *facilior in ascensum*, cf. Senec. de brev. vitae 17. 4: *opportunitus est in occasum*, saepius cum ablativo: Quintil. XI. 3. 32: *nec in receptu difficilis* (sit vox) i. e. cum recipitur; Plin. H. N. X. §. 168: *in cibatu culices gratissimi* sc. vespertiloni cf. Solin. 24. 9 et Vitruvii locum VII. 3. 9. ab Handio Turs. III 276 allatum: *fulgentes in adspectu* imagines. Denique ab: Colum. VI. 1. med: *nec ab adspectu decoros* (boves) cf. pulchrum adspectu. — Id. VI. 29. med: *ab adspectu* quoque *agile*. cf. *refulgens suspectu Contemti ab adspectu* Id. VI. 36.

4.

§. 84. Crebro verbum praemisso adverbio vices sustinet supini ex adjectivo pendentis, cf. Kuehneri gramm. lat. §. 130. 3b., ut Cic. Off. I 27. 94: *qualis sit facilius intelligi* quam explanari potest (cf. *difficilibus* ad eloquendum I 35. 126.) Caes. gall. III. 13: *facile telum adjiciebatur*. Plin. H. N. VIII. §. 192: *nec facile dixerim*. Ib. XVI. 219: *facile pandantur*. Ib. XXII. 56: *difficilius concoquitur*. Veget. de re mil. III. 26: *difficile vincitur*, qui, cf. ib. II. 7. — Pomp.

224) Huic similis est Plinii locus H. N. 28. §. 36: *mirum dicimus sed experimento facile*, cf. Colum. VI. 37: *cujus species est experimento speciosior*.

225) Locis ibi allatis, ablativum exhibentibus addo: *gustu aspera* Plin. H. N. 21 §. 107; (cf. *gustatu praeacerva* §. 65) *dulce gustu* 27 §. 41; 25 §. 103; *gustu amara* 26. §. 84. 27. §. 131; *acerva* 27 §. 74. — Dativum statuimus in his: *cibo non insuavis* 24 §. 154, *dulcis* XIII §. 70, *gratum cibus* §. 110, XXII §. 16; *sculptoris facilis* XXXVII. §. 122. cf. *potui aptissimum* Cels. IV 5. *idonea* Colum. VIII. 11. *habilem contemplationi* Seneca de otio V. 3 (scr. Fickert); *ocationi aut sationi* Colum II. 4. med; *fit idonea translationi* id. III 5, V 6 et 9, *aptior* ib.

226) Idem saepius dixit: *ad speciem foedius*, ut de Offic. dei VIII. 13.

Mela I. 13: ut describi facile possit; Minucius Fel. 39. 1, qui scriptor nusquam supinum adhibuit: quae facilius est sentire, quam dicere cf. Colum. VI. 1. in: non ex facili dixerim.

5.

§. 85. Praeterea dativus participii praesentis commemorandus est, ut Verg. Geo. IV. 272: *facilis quaerentibus* herba. Liv. IX. 19. 8²²⁷): Romana acies-*facilis partienti*, — *facilis jungenti*. Tac. hist. II 17: *faciles occupantibus*. — Plin. H. N. XIV. §. 122; resina — *difficilis coquenti*. — Tac. Agr. X: mare pigrum et *grave remigantibus*. — Pomp. Mela II. 1: *infesta attingentibus*. — Justin. IV. 1. 19: neque *experientibus* modo *terribile* sed etiam *procul visentibus*²²⁸). Fronto de or. III. 4. Nieh. p. 119: *nova et inopinata audientibus*. Aquil. Rom. 1: *insuave audientibus*. Plin. H. N. praef. §. 12: — *jucunda dictu aut legentibus blanda*. Quintil. XI. 1. 60: *indecora facientibus* cf. *indecorum visu*. — Liv. XXX. 13. 8: *ampla ac speciosa danti tibi est spes nobis petentibus magis necessaria quam honesta*. — Plin. H. N. XXI. §. 175: *subsalsa gustanti* cf. *gustatu fervens*. —

In simili genere cur non futuri quoque temporis participium admitti poterit, non video. Aquil. Rom. de fig. V: Aposiopesis, — cum intra nos suppressimus ea, quae dicturi videmur, quod aut turpia — aut alioqui nobis gravia dicturis sunt. Sic edit. Aldina; ed. Venet. et Rhen.: *dicturi*, extrema litera scripturae vel vitio vel compendio suppressa, ut non videatur necessaria R. Stephani conjectura a Ruhnkenio probata: *gravia dictu sunt*.

6.

§. 86. Restat, ut attingam enunciationes supinorum munere fungentes. Cic. pro Planc. 6: *quod mihi gravissimum esset, si dicerem* (anteced.: grave est dictu). Sic Orellius cum Garatono, cujus vid. adn. p. 43 (al. *sic dicere*).

Non raro adjectiva *dignum* et *indignum* enunciationibus ex pronomibus *relativis suspensae sequuntur*, ut: *dignius, quod ametur* Ter. Eun. V. 8. 22, cf. Heaut. IV. 4. 19. — Sic: *quod admoneamus* Quint. IV. 2. 10; *quod adnotetur* VII. 1. 58; *quod observes* Sen. Ep. 79. 1. — Cic. Brut. 18. 71: *fabulae non satis dignae, quae iterum legantur*, adverbio supinum fuisse exclusum. —

Additamenta et excursus proximo anno me editurum esse spero. Nunc hoc unum commemoro, P. III §. 67. factu fin. casu quodam aliquot versus excidisse, conf. §. 75. sub: *honestum, inhonestum, incredibile, malum, obscurum, optimum, utile*. —

Ern. Lud. Richter.

²²⁷) Eum scriptorem tertium illius participii casum etiam aliis adjectivis adjunxisse notum est, cf. interpr. ad XXVI. 38. 10. —

²²⁸) Ibi supinum formari non poterat, nec Colum. XI. 1: tanto expeditiora sunt *discentibus*